



## Сборник съдебна практика

Дело C-365/21

MR

срещу

**Generalstaatsanwaltschaft Bamberg**

(Преюдициално запитване, отправено от Oberlandesgericht Bamberg)

**Решение на Съда (пети състав) от 23 март 2023 година**

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Конвенция за прилагане на Споразумението от Шенген — Член 54 — Принцип *ne bis in idem* — Член 55, параграф 1, буква б) — Изключение от принципа *ne bis in idem* — Престъпление срещу сигурността или други основни интереси на държавата членка — Член 50 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Принцип *ne bis in idem* — Член 52, параграф 1 — Ограничения на принципа *ne bis in idem* — Съвместимост на национална декларация, предвиждаща изключение от принципа *ne bis in idem* — Престъпна организация — Престъпления против собствеността“

1. *Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Протокол относно включването на достиженията на правото от Шенген — Конвенция за прилагане на Споразумението от Шенген — Принцип *ne bis in idem* — Условия за прилагане — Едно и също деяние — Понятие — Идентичност на фактите — Преценка на идентичността, която е от компетентността на националните инстанции (член 50 от Хартата на основните права на Европейския съюз; член 54 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген)*

(вж. т. 31—39)

2. *Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Протокол относно включването на достиженията на правото от Шенген — Конвенция за прилагане на Споразумението от Шенген — Принцип *ne bis in idem* — Изключение — Престъпление срещу сигурността или други основни интереси на държавата членка — Ограничаване — Условия — Предвидено в закон ограничение — Зачитане на основното съдържание на посочения принцип — Спазване на принципа на пропорционалност — Валидност от гледна точка на член 50 от Хартата (член 50 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз; член 54, член 55, параграф 1, буква б) и член 56 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген)*

(вж. т. 46—50, 52, 53, 56—67; т. 1 от диспозитива)

3. *Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Протокол относно включването на достиженията на правото от Шенген — Конвенция за прилагане на Споразумението от Шенген — Принципи ne bis in idem — Декларация на държава членка относно обстоятелството, че тя не е обвързана от този принцип в случай на престъпления срещу нейната сигурност или други основни интереси — Декларация, включваща участието в престъпна организация, извършвала изключително престъпления против собствеността — Допустимост — Условия (член 50 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз; член 54 и член 55, параграф 1 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген)*

(вж. т. 74—81 и 83; т. 2 от диспозитива)

### Резюме

MR е израелски гражданин с последно местоживееене в Австрия, който през септември 2020 г. е осъден от австрийски съд на четири години лишаване от свобода за системно извършвана измама в особено големи размери и пране на пари. След като изтърпява част от това наказание и изпълнението на останалата част е отложено, той е задържан в Австрия с цел предаването му в изпълнение на европейска заповед за арест (ЕЗА), издадена срещу него през декември 2020 г. от германски съд поради създаване на престъпна организация и инвестиционна измама.

С определение, постановено през март 2021 г., жалбата на MR срещу тази ЕЗА е отхвърлена с мотива, че деянията, предмет на тези две производства, са различни, поради което не се прилага установеният в КПСШ<sup>1</sup> принцип ne bis in idem. При условията на евентуалност се посочва, че срещу MR се води наказателно производство за престъпление, което попада в обхвата на направената от Федерална република Германия декларация при ратифицирането на КПСШ. На основание на тази декларация посочената държава членка не е обвързана от принципа ne bis in idem в случаите, когато деянията, за които се отнася чуждестранната присъда, съставляват престъпление против сигурността на германската държава или други също толкова основни интереси<sup>2</sup>.

При тези условия запитващата юрисдикция, сезирана с частна жалба срещу това определение, иска да се установи дали предоставената с КПСШ възможност на държавите членки да направят такава декларация, е съвместима с член 50 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), в който е закрепен принципът ne bis in idem. При утвърдителен отговор тя иска да се установи дали в обхвата на тази декларация може да попадат и престъпните организации, които извършват изключително престъпления против собствеността.

Съдът отговаря утвърдително на тези два въпроса и уточнява условията, при които в обхвата на тази декларация може да попада този вид престъпна организация.

<sup>1</sup> Достиженията на правото от Шенген — Конвенция за прилагане на споразумението от Шенген от 14 юни 1985 година между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи граници (ОВ L 239, 2000 г., стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 183), подписана в Шенген на 19 юни 1990 г. и влязла в сила на 26 март 1995 г. (наричана по-нататък „КПСШ“). Принципът ne bis in idem е закрепен в член 54 от КПСШ, който гласи, че „[л]ице, което е осъдено в една договаряща страна, не може да бъде преследвано за същите деяния в друга договаряща страна, при условие че когато лицето е осъдено, санкцията е изпълнена или е в процес на изпълнение, или не може да се изпълни по силата на законите в договарящата страна, в която е произнесена“.

<sup>2</sup> Възможността да се направи такава декларация, е предвидена в член 55, параграф 1, буква б) от КПСШ.

## Съображения на Съда

На първо място, като потвърждава валидността на разпоредбата от КПСШ, предвиждаща възможността да се направи въпросната декларация<sup>3</sup>, с оглед на член 50 от Хартата, Съдът констатира най-напред, че първата посочена разпоредба представлява ограничение на гарантираното в последния член основно право. Такова ограничение обаче може да бъде обосновано, доколкото е предвидено в закон и зачита основното съдържание на това право<sup>4</sup>. Освен това при спазване на принципа на пропорционалност това ограничение трябва да е необходимо и действително да отговаря на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора<sup>5</sup>.

В този контекст Съдът припомня, че ограничаването на принципа *ne bis in idem* зачита основното съдържание на член 50 от Хартата, когато това ограничение се състои само в допускането на повторното преследване и санкциониране на едни и същи деяния за преследването на различна цел. В това отношение предвиденото в КПСШ изключение<sup>6</sup> от този принцип важи само когато деянията, за които се отнася чуждестранната присъда, представляват престъпление срещу националната сигурност или срещу други също така основни интереси на държавата членка, която възнамерява да се възползва от това изключение. Като има предвид, че понятието „национална сигурност“ по смисъла на КПСШ трябва да бъде съотнесено към понятието „национална сигурност“ по смисъла на ДЕС<sup>7</sup>, Съдът подчертава, че целта за опазване на националната сигурност съответства на първостепенния интерес от защита на съществените функции на държавата и основните интереси на обществото. От това следва, че престъпленията, за които КПСШ допуска изключение от посочения принцип, трябва да засягат самата тази държава членка. Същото се отнася и за престъпленията срещу другите интереси на държавата членка. Следователно оспорваната разпоредба от КПСШ<sup>8</sup> зачита основното съдържание на принципа *ne bis in idem*, доколкото допуска държавата членка, която я прилага, да санкционира престъпленията, които я засягат, и по този начин да преследва цели, които неизбежно са различни от тези, поради които лицето, срещу което се води наказателно производство, вече е било осъдено в друга държава членка.

На следващо място, що се отнася до принципа на пропорционалност, възможността за обосноваване на ограничаване на принципа *ne bis in idem* трябва да се прецени, като се измери тежестта на намесата, до която води подобно ограничение, и като се провери дали значението на преследваната с това ограничение цел от общ интерес е съразмерно с тази тежест. На това основание с предвидената в посочената разпоредба от КПСШ<sup>9</sup> възможност може да се постигне целта от общ интерес да се санкционират от държава членка посегателствата срещу нейната сигурност или срещу други нейни също толкова основни интереси.

<sup>3</sup> Вж. член 55, параграф 1, буква б) от КПСШ.

<sup>4</sup> Вж. член 52, параграф 1, първо изречение от Хартата.

<sup>5</sup> Вж. член 52, параграф 1, второ изречение от Хартата.

<sup>6</sup> Вж. по-специално член 55, параграф 1, буква б) от КПСШ.

<sup>7</sup> Това понятие се съдържа в член 4, параграф 2 от ДЕС.

<sup>8</sup> Вж. член 55, параграф 1, буква б) от КПСШ.

<sup>9</sup> Вж. член 55, параграф 1, буква б) от КПСШ.

Накрая, предвид естеството и особената тежест на подобни посегателства значението на тази цел от общ интерес надхвърля това на борбата с престъпността като цяло, дори и с тежката престъпност. Тази цел следователно може да обоснове мерки, включващи намеси в основните права, които не биха били допустими при преследването и наказването на престъпления в общия случай.

На второ място, Съдът констатира, че КПСШ<sup>10</sup>, разглеждана във връзка с Хартата<sup>11</sup>, допуска съдилищата на държава членка да тълкуват декларацията, направена от последната на основание на КПСШ, съгласно която тази държава членка не се обвързва с нейните установяващи принципа *ne bis in idem* разпоредби<sup>12</sup>, що се отнася до престъплението образуване на престъпна организация, когато престъпната организация, в която е участвало лицето, срещу което се води наказателно производство, е извършвала изключително престъпления против собствеността, при условие че с оглед на действията на тази организация наказателното производство има за цел санкционирането на посегателства срещу сигурността или други също толкова основни интереси на посочената държава членка.

В това отношение Съдът отбелязва, от една страна, че в обхвата на изключението, предвидено в КПСШ<sup>13</sup>, попадат главно престъпленията като шпионажа, държавната измяна или тежките посегателства срещу дейността на държавните органи, които поради самото си естество са свързани със сигурността или с други също толкова основни интереси на съответната държава членка. От това обаче не следва, че приложното поле на това изключение задължително се ограничава до такива престъпления. Всъщност не може да се изключи, че и наказателните производства за престъпления, елементите от фактическия състав на които не включват конкретно посегателство срещу сигурността или срещу други също толкова основни интереси на държавата членка, могат да попаднат в обхвата на същото изключение, когато с оглед на обстоятелствата, при които е извършено престъплението, може надлежно да се установи, че целта на наказателните производства за разглежданите деяния е санкционирането на посегателствата срещу тази сигурност или срещу тези други също толкова основни интереси.

От друга страна, воденото наказателно производство за престъпление, посочено в декларация за използване на предвидената в същата разпоредба от КПСШ<sup>14</sup> възможност, трябва да се отнася за деяния, които са особено тежки посегателства срещу самата съответна държава членка. Не всяка престъпна организация обаче сама по себе си неизбежно засяга сигурността или други също толкова основни интереси на съответната държава членка. Ето защо престъплението създаване на престъпна организация може да доведе до наказателно производство на основание на изключението от принципа *ne bis in idem* само за организациите, чиито действия поради отличителните си белези могат да се считат за такива посегателства.

В този контекст, що се отнася до значението, което следва да се отдаде на факта, че престъпна организация извършва изключително престъпления против собствеността, Съдът уточнява, че за да се квалифицират действията на такава организация като засягащи сигурността или други, също толкова основни интереси на съответната държава членка,

<sup>10</sup> Съдът има предвид в това отношение член 55, параграф 1, буква б) от КПСШ.

<sup>11</sup> Вж. член 50 и член 52, параграф 1 от Хартата.

<sup>12</sup> Вж. член 54 от КПСШ.

<sup>13</sup> Вж. член 55, параграф 1, буква б) от КПСШ.

<sup>14</sup> Вж. член 55, параграф 1, буква б) от КПСШ.

следва да се вземе предвид сериозността на вредите, причинени от нейните дейности на тази държава членка. Освен това независимо от действителното намерение на посочената организация и отделно от посегателствата срещу обществения ред, до които води всяко нарушение, тези действия трябва да засягат самата държава членка.